Commissie
Ruimtelijke Kwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
crk@amsterdam.nl
www.crk.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Aireyblokken Johan Jongkindstraat 7-181
Vergaderdatum	18 mei 2020
Commissie	Annuska Pronkhorst (voorzitter), Lucia van der Horst (architectuurhistoricus), Freek Schmidt (architectuurhistoricus), Ronald Stenvert (bouwhistoricus)
Secretarissen	Elles van den Hoek
Adviseur(s)	Agnes Hemmes (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het Dagelijks Bestuur van Stadsdeel Nieuw West,

U heeft de commissie Aanwijzing Monumenten van de CRK gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van het woningcomplex aan de Johan Jongkindstraat 7-181 als gemeentelijk monument.

De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of een pand, object, complex of gebied voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt beoordeeld in hoeverre het object of gebied nog een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of voor een bepaald type.

De commissie adviseert u het in 1961 naar ontwerp van architect Hein Klarenbeek voltooide woningcomplex van zes woonblokken met op de kop vijf tweelaagse blokken aan de Johan Jongkindstraat aan te wijzen als gemeentelijk monument, vanwege de hoge stedenbouwkundige, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde. Ook het metselwerk mozaïek van Harry op de Laak bezit grote kunsthistorische waarde.

Stedenbouwkundige waarde
Het tussen het Rembrandtpark en de ringspoorbaan gelegen woningbouwcomplex vormt samen met de Sloterhof, ten westen van het spoor, een krachtig en beeldbepalend ensemble van het stedenbouwkundig ontwerp voor de aanleg van het gebied rond de Cornelis Lelylaan. Het gebied

aan de noordzijde van deze hoogstedelijke uitvalsweg, dat tot stand kwam onder stedenbouwkundige supervisie van architect H.T. Zwiers, is nog geheel intact. Beide complexen vormen dan ook een representatief voorbeeld van de naoorlogse, grootstedelijke woningbouw. Ook de royale, hiërarchische groenaanleg naar ontwerp van Mien Ruys is een kenmerkend en onlosmakelijk onderdeel van deze wijk. Zij bestaat uit gemeenschappelijke binnentuinen, die op de koppen overgaan in openbare ruimte.

Architectonische en cultuurhistorische waarde
Het complex uit het begin van de jaren '60 werd in opdracht van de protestantse woningbouw vereniging Patrimonium gebouwd en bestaat uit zes noord-zuid georiënteerde stroken van vijf bouwlagen. Op de koppen aan de noordzijde staan vijf tweelaagse blokken, waarin voorzieningen en woningen voor alleenstaanden waren opgenomen. Dit is een van de weinige complexen met nauwelijks gewijzigde portieketagewoningen, die gebouwd zijn volgens het Nemavo-Airey-systeem. Deze Nederlandse variant op het in Engeland ontwikkelde Airey-systeem maakte het mogelijk om de bouwproductie op te schroeven als antwoord op de naoorlogse woningnood. Ondanks de beperkingen die het modulaire bouwsysteem had, slaagde architect Hein Klarenbeek van het architectenbureau Berghoef & Klarenbeek erin ontwerpend invulling te geven aan deze opdracht. Dit wordt onder meer geïllustreerd door het opgezochte contrast tussen de grijze betonplaten van de verdiepingen en de gemetselde plint, met daarin de terugliggende entrees van de trappenhuizen en de bergingen. Ook de toepassing van een betonnen omkadering van de balkons, de golvende geprofileerde betonlijst onder het dakoverstek en het kleurgebruik getuigen van een zorgvuldig ontwerp. Niet alleen stedenbouwkundig, maar ook architectonisch is er een sterke verwantschap met de Sloterhof.
Beeldbepalend is het baksteenmozaïek van kunstenaar Harry op de Laak op de gevel van het tweede laagbouwblokje waarin oorspronkelijk een bibliotheek was gevestigd. Het specifiek voor deze opdrachtgever en deze locatie gemaakte kunstwerk heeft grote cultuurhistorische en kunsthistorische waarde en vormt een belangrijk onderdeel in het oeuvre van de kunstenaar.

Gaafheid en herkenbaarheid
De woningen zijn sinds de bouwtijd nauwelijks gewijzigd. De stalen ramen zijn vervangen, maar de krachtige architectonische uitstraling is hier niet wezenlijk door aangetast. Dit complex behoort daarmee tot een van de meest gave woningblokken die gebouwd zijn met het Airey-systeem.

Amsterdam, 3 juni 2020
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Eric Luiten, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie